

LUNDS
UNIVERSITET

Svarstal till studenterna

1

20150501

Torbjörn von Schantz
Rektor

Tal till studenterna 1 maj 2015

Tack Oskar för dessa kloka ord och tack alla ni kåraktiva för det gångna årets arbete för universitetets studenter och för Lunds universitets framtid.

Jag har lyssnat och kommer att noga överväga era ord.

Det är med glädje jag står här idag för att ta emot studentkårernas uppvaktning.

Universitetet står sig mycket starkt både inom forskning och utbildning. Vårt breda universitet, i vår fantastiska stad, har tack vare sina medarbetare genom årtiondena fortsatt lyckats attrahera stora forskningsanslag. Lund är samtidigt bland de svenska lärosäten som har flest sökande studenter till våra utbildningar.

Trots att universitetet lyckas attrahera alla dessa lysande studenter har vårt universitet svårigheter att locka sökande från icke-akademiska hem. Mindre lärosäten lyckas bättre här.

Regeringen har beslutat prioritera frågan om breddad rekrytering under mandatperioden och har gett Universitets- och högskolerådet i uppdrag att kartlägga högskolornas arbete. Breddad rekrytering är något jag har en personlig koppling till. Mina föräldrar saknade högskoleutbildning. Jag vet därför hur främmande universitetsstudier kan te sig om man kommer från en studieovan hemmiljö.

Den stora frågan är naturligtvis vilka åtgärder som gör att utbildningen vid ett lärosäte även lockar studenter från studieovana miljöer. Bra utbildning är självklart ett av svaren (vi har en bra utbildning, men det räcker inte hela vägen), en bra studiemiljö är ett annat svar. Jag tror att mycket av svaret ligger i en öppen studiemiljö där lärare möter sina studenter på ett inkluderande sätt.

Till studiemiljön hör även studentlivet både inom studentkårernas regi och i nationernas regi. Jag vet att även ni studenter är medvetna om vikten av mångfald och att ni delar universitetets intresse att förstärka insatserna för breddad rekrytering.

Resurserna till utbildning har de senaste 20 åren minskat med 15 miljarder kronor. Samtidigt har landets utbildningsplatser ökat med 100 000 eller med drygt 50

procent. Det säger sig självt att detta har gått för långt och att den svenska högskoleutbildningen inte kan hålla världsklass med dessa nedskärningar.

Studenternas undervisningstid minskar, liksom laborationstid och andra resurskrävande moment. Regeringens höjning av ersättningen inom samhällsvetenskap och humaniora är välkommen, men otillräcklig.

Urholkningen av anslagen sker kontinuerligt genom att lärosätena är bundna till kostnadsökningar långt högre än regeringens årliga uppräknings av anslagen. Jag driver denna fråga mot regeringen - samtidigt med frågan om den icke-motiverade uppdelningen av anslagen i ett utbildnings- och ett forskningsanslag.

Uppdelningen har lett till att det ofta inte finns resurser att låta professorer möta studenterna i större utsträckning. Om professorerna undervisade mer skulle det visserligen bli något mindre forskning utförd, men jag tror att den forskning som utfördes skulle bli ännu bättre av att professorerna i större utsträckning kunde få förmånen att undervisa våra studenter.

Trots att vi har enormt många sökande till universitetet inför höstterminen kommer vi bara att kunna bereda plats till en minoritet av dessa. Och då utbildar vi ändå fler studenter än vi får betalt för.

Den utbyggnad av högskoleutbildningen, som regeringen har aviserat i vårbudgeten, ger visserligen något fler utbildningsplatser, men långtifrån det antal som är motiverat.

Utbyggnaden sker framförallt inom yrkesutbildningar inom sjukvården och inom lärarutbildningen. Detta är mycket välkommet och behövs.

Men jag skulle vilja påstå att samhället också är i stort behov av en utbyggnad av utbildning inom samhällsvetenskap och humaniora. Landet behöver fler som på olika sätt är specialiserade på mänsklig interaktion i samhället och i de organisationer vi bygger.

Teknikutvecklingen har krympt världen och vårt samspel med andra kulturer blir alltmer intensivt. Vi behöver fler unga som kan förstå och förädla kulturarvet och föra kunskapen vidare. Vi behöver unga med bred bildning som kan skärskåda förenklad argumentation. Internet har t.ex. gjort det enklare att få kontakt och uppvigla extrema och våldsbejakande rörelser och enklare att isolera sig från intressenter som ifrågasätter dessa förenklade förklaringar.

Samhället behöver bildade och skickliga iakttagare med förmåga att argumentera för skyddet av demokratiska värden och mänskliga rättigheter.

Samhället behöver studenterna från Lund!

De studenter som idag är aktiva i kårernas utbildningsbevakning gör ett fantastiskt arbete och påverkar utbildningens utformning och anpassning till samhällets behov. Interaktionen med studenterna ger kraft till våra lärare och forskare. Studentinflytandet är avgörande för universitetets framtid samtidigt som det berikar det dagliga livet för både lärare och akademisk ledning.

Ni studenter ger universitetet er tid och ert engagemang. Jag ser det som mitt ansvar att se till att era lärare kan möta era förväntningar. Lunds universitets lärare har ovanligt höga vetenskapliga meriter, de kan sina respektive ämnen. De flesta lärare vid universitetet både forskar och undervisar, vilket säkerställer att ämneskunskaperna utvecklas.

Vid universitetet finns inte samma långa tradition av att träna lärarnas pedagogiska färdigheter. Det högskolepedagogiska arbetet behöver ges möjligheter att utvecklas ytterligare. Samma sak gäller e-lärandet: den digitala utvecklingen rymmer enorma pedagogiska möjligheter. Inom universitetet finns fakulteter som arbetat mycket med detta, men arbetet behöver ges möjligheter att komma alla studenter tillgodo, vilket jag ser som mitt ansvar. Det pedagogiska arbetet och lärarrollens status behöver höjas!

Lunds universitet är det mest internationella lärosätet i Sverige. Hit söker sig flest internationella studenter, både de som är avgiftsfria och de som betalar avgifter. Jag var negativ till beslutet att införa terminsavgifter för studenter utanför EU-länderna, redan när reformen infördes. Jag tycker fortfarande att detta är en av de sämsta reformerna inom den svenska högskolan som genomförts under innevarande årtusende.

Finns det en viktigare internationell uppgift för högskolesektorn än att bidra till att ungdomar med olika kulturell och religiös bakgrund möts och utbildas tillsammans för att möta de globala utmaningarna? Det tidigare avgiftsfria systemet underlättade dessutom för studenter från utvecklingsländer att få en högre utbildning som i förlängningen kunde bidra till ett bättre välstånd i hemlandet. Regeringen införde visserligen ett stipendiesystem för att i viss mån kompensera för de negativa effekterna av avgiftsreformen, men dessvärre minskar nu antalet statligt finansierade stipendier.

För Lunds universitet har internationaliseringen alltid varit en av de viktigaste strategierna för att ge våra studenter en riktigt bra utbildning. Vi hade redan innan avgiftsreformen flest internationella studenter i landet. Vi har sakta lyckats komma upp i samma nivå som innan avgifterna infördes. Det beror på att vi har arbetat hårt med att bygga upp stipendier och det arbetet kan vi till stor del tacka privata filantroper för. Numera finns också LUSS, Lunds universitets stipendiestiftelse som arbetar för att förbättra de internationella studenternas situation, bland annat genom donationer.

Jag kommer att verka för att våra avgiftsstudenter erbjuds goda stipendier och att staten återigen avsätter pengar till de stipendier som behövs för att vi ska kunna fortsätta konkurrera med vår utbildning på en internationell arena.

Idag ser vi ett ökat intresse för akademien – både från näringsliv, politiker och samhälle. När industrin drabbas av stora varsel riktas ofta blickarna mot oss och frågor ställs om hur akademien kan hjälpa industrin ur krisen.

Strukturomvandlingar kräver ofta just detta samlade grepp från både politiker, näringsliv och lärosäten. Jag är övertygad om att Sveriges konkurrenskraft inom jobb och export kan höjas ytterligare om vi satsar mer på forskning och samverkan - som även innefattar innovation. Politikerna kan genom handlingskraft bädda för nya svenska tillverkningsindustrier och verksamheter.

I Lund är vi världsledande inom nya, intelligenta material. Vår nanoteknologi är världsledande och de nya anläggningarna MAX IV och ESS kommer att ge världsledande teknologi och därmed forskningen på materialområdet ytterligare skjuts.

Jag står här vid vår universitetsbyggnad och ser alla ni unga och engagerade studenter. Ni vet hur man i gemenskap hyllar våren i sång och fest. Jag delar er glädje. Jag vill bara att ni ska bära med er min önskan att denna glädjens högtid i Lund ska vara inkluderande. Alla studenter har inte samma förutsättningar att bygga de vänskapsband som ofta knyts i studentlivets Lund. Inte alla känner sig utåtriktade och frimodiga.

Försök arbeta med studentlivets inkluderande och ge öppningar för alla individer. Försök att möta varandra.

Våga tala med varandra, även om det i tillvaron som inte är lätt.

Skäms inte för det svåra, dela det istället med varandra och tro på en gammal mans ord om att det då blir lättare att bära.

Att vara ung är fantastiskt - och ibland svårt, att studera är fantastiskt - och ibland svårt. Våren är fantastisk!

Dela den med varandra!